

Danijela Kačinari, mag. Mateja Petrovič, Prometna šola Maribor

POTREBE SODOBNE DRUŽBE NAREKUJEJO NOVE PRISTOPE K IZOBRAŽEVANJU

Finski izobraževalni sistem, po katerem se zgledujejo mnogi šolski sistemi v Evropi in po svetu, se postopoma spreminja, prilagaja svetu in načinu življenja. Halinen Irmeli, vodja razvoja kurikula pri finskem Zavodu za šolstvo, poudarja, da so se spremenile kompetence, ki jih potrebuje družba, in da je treba na novo premisliti in ovrednotiti osnove izobraževanja. Pri tem moramo upoštevati kulturo in civilizacijo, demokracijo, potrebe po trajnostnem načinu življenja, edinstvenost vsakega učenca, ki mu pripada izobraževanje kot osnovna pravica, ter kulturno raznolikost in bogastvo.

V duhu omenjenih sprememb je nujno posodobiti učne vsebine, pedagogiko in šolsko prakso. Pri tem je treba upoštevati aktivno vlogo učečega se, pomen čustev pri učenju, interakcijo, sodelovanje, ustvarjalnost. Vsak mora prevzeti odgovornost za svoje učenje in sodelovalno delo. Uporaba tehnologij, pestro učno okolje ter spodbude učiteljev so za tovrstno učenje ključni (Halinen, 2016).

Eden izmed načinov prilagajanja potrebam delovnega življenja in družbe je uvajanje različnih pristopov in metod v pedagoški proces. V finski šolski sistem vpeljujejo na preučevanju pojavov zasnovano učenje (skrajšano: pojavno učenje, angl. *phenomenom based learning*), ki je kombinacija različnih pristopov in dobrih praks. Tovrstne metode in pedagoški pristopi temeljijo na učnem procesu učenca in pomenijo preskok od tradicionalnega učnega procesa učitelja do učenčevega. Učenje v finskih šolah je zasnovano na obravnavi realističnih pojavov in interdisciplinarnih elementih, o katerih se učenci učijo z različnih zornih kotov in iz različnih virov, ne samo od učitelja. Teme in različni predmeti se na ta način naravno povezujejo med seboj.

Pri pojavnem učenju sta pomembna tako integracija moderne tehnologije kot razvijanje veščin 21. stoletja – komunikacija, sodelovanje, ustvarjalnost, kritično mišljenje, trajnost in mednarodno razumevanje (Zhukov, 2015).

Pojavno učenje vključuje različne metode dela, kot so problemsko učenje, projektno učenje, portfolio in raziskovalno učenje, ki je neločljiv del integriranega pristopa. Pojavno učenje učeče se spodbuja, da opazijo povezanost med različnimi področji kurikula in hkrati pozornost usmerijo v razvoj veščin in spretnosti. Učečim se je omogočeno, da ob opravljanju različnih dejavnosti razvijejo poglobljeno

razumevanje vsebin (Ministry of education, 2003). Bistvo pojavnega učenja je poglobljeno učenje in razumevanje ter občutno povečanje avtentičnosti učenja. Cilj avtentičnega učenja pa je, da resnične življenjske in delovne primere prenesemo v učne primere (Silander, 2015).

Dosedanji rezultati, ki so jih prinesle spremembe, zajemajo množično uporabo pojavnega učenja, raziskovalnega učenja in projektnega dela. Poklicno izobraževanje in politehnične univerze tesno sodelujejo s podjetji, dijaki se tako naučijo bolj avtentičnih veščin, ki jim omogočajo boljše delovanje v družbi prihodnosti in lažje delo (Kwang, 2017).

V finskem šolskem centru v mestu Oulu, v enoti Kempele - Liminka, kjer se dijaki izobražujejo v triletnih strokovnih izobraževalnih programih na področju hortikulture, logistike in varovanja, so v programu varovanje v šolskem letu 2016/2017 začeli izvajati pilotni projekt integriranega učenja in poučevanja splošnih in strokovnih modulov, kar je v skladu s spremembami finskega izobraževalnega sistema, spremembami kompetenc in družbe.

Pilotni projekt je vnesel veliko sprememb v metode in oblike poučevanja. V šoli učitelje spodbujajo, naj razvijajo nove pedagoške metode, kot sta timsko delo in sodelovalno delo. Spremembe se pojavljajo tudi pri ocenjevanju učnega procesa. Ocenjevanje zajema metode, kot so portfolio, formativno spremljanje, opisno ocenjevanje.

Pred začetkom šolskega leta so vsi učitelji, ki poučujejo v programu varovanje, skupaj načrtovali delo in pripravili naloge, primere in raziskovalne primere za skupino 90 dijakov, s katerimi vsak dan dela od 2 do 5 učiteljev istočasno. Sprememba, ki jo je vnesel pilotni projekt poučevanja, namreč zahteva, da se vsebine in cilji splošno-izobraževalnih predmetov vključijo v strokovne predmete oziroma module. V praksi to pomeni integrirano poučevanje in učenje ter medpredmetno povezovanje. Delo poteka popolnoma drugače kot v tradicionalni učilnici. Dijaki uporabljajo prenosne računalnike, sami rešujejo probleme, učitelji so v vlogi mentorjev, povezovalcev, spodbujevalcev, svetovalcev. Dijaki so za delo motivirani, učenje je bolj poglobljeno, opaziti je tudi spremembo vlog učiteljev in učencev. Prvi dijake vodijo, drugi so dejavni udeleženci učnega procesa. Učitelji menijo, da se odgovornost za učenje prenese na

dijaka, vsak dela po svojih močeh in v svojem tempu. Naloge rešujejo v predpisanem vrstnem redu, drugače ne morejo napredovati. Po prepričanju dijakov je ta pristop boljši, saj vsak dela s svojo hitrostjo in mu ni treba neprestano dohitevati vrstnikov. Učenje poteka z obravnavo aktualnih primerov iz resničnega delovnega okolja, dijaki rešujejo probleme, raziskujejo in predlagajo rešitve, učitelji jih spodbujajo, da odgovore iščejo v različnih virih, občasno jim razložijo neki problem ali postopek. Po opravljeni nalogi dijaki predstavijo probleme in rešitve, pišejo blog, pripravijo predstavitev v tujem jeziku in se pogovorijo o predstavljeni problematiki.

Vrednotenje dela poteka sproti in dijaki zaznane slabosti sproti popravljajo in prilagajajo. Že med šolskim letom so uvedli možnost individualnega dela, dela v parih in manjših skupinah zunaj skupine oziroma učilnice zato, da pomagajo dijaku, ki se v večji skupini ne morejo osredotočiti na svoje delo, saj lažje delajo v bolj mirnem okolju. Ugotavljajo, da je usvojeno znanje pri približno 50 % dijakov boljše od znanja tistih, s katerimi so v prejšnjem šolskem letu delali na tradicionalen način. Učitelji so ugotovili, da bodo morali v naslednjem letu še bolj natančno načrtovati naloge, saj so se nekatere izkazale za preobsežne in so dijaki izgubljali motivacijo pri reševanju problemov. Pojavlja se vprašanje, kako za delo motivirati tiste dijake, ki morda niso dovolj zreli, da bi ugotovili, da so za lastno učenje odgovorni sami in da ne bodo mogli končati izobraževanja, če ne bodo opravili zahtevanih nalog.

Zanimivo je bilo opazovati medvrstniško učenje in medvrstniško ocenjevanje: starejši dijaki pripravijo naloge in primere za mlajše dijake, jih povabijo k opravljanju naloge, jim sproti razlagajo, kaj so naredili dobro in česa ne, kar pomeni, da se dijaki učijo izkustveno. Poudariti je treba še to, da se tradicionalna učilnica z malo domišljije spremeni v trgovino, nadzorni center, delavnico, recepcijo, banko, policijsko postajo, dijaki pa se v simuliranih delovnih primerih, ki se vsakodnevno odvijajo v resničnem življenju, prek izkušenj učijo svoje stroke.

VIRI IN LITERATURA

Halinen, I. (2016). General Aspects of Basic Education Curriculum Reform 2016 Finland. http://www.oph.fi/download/158389_general_aspects_of_basic_education_curriculum_reform.pdf (dostopno 6. 7. 2017).

Kwang, T. W. (2017). How is Finland building schools of the future? <https://www.enterpriseinnovation.net/article/how-finland-building-schools-future-309928159> (dostopno 6. 7. 2017).

Ocenjevanja znanja oziroma izpitov, kot jih poznamo pri nas, ni. Napredek dijaka se meri z reševanjem problemov, opravljanjem nalog, diskusijami in sprotim spremljanjem dijakovega napredka ob reševanju nalog in prikazu veščin. Dijaki se naučijo ovrednotiti svoje delo. Tak pristop od učitelja zahteva, da dijaka in njegovo delo spremlja vsak dan, da se o delu dijakov in težavah, ki jih opaža, dnevno pogovarja s kolegi, da vsi skupaj iščejo rešitve za tiste, ki preveč zaostajajo za drugimi. Finski kolegi so prepričani, da dijake sedaj bolje poznajo, da hitreje in lažje ugotavljajo, kdo ima pri reševanju nalog težave, ter da se dijaki, ki imajo težave, teže skrijejo in ostanejo neopazni.

Opazovanje pouka v Liminki, kjer se dijaki izobražujejo v izobraževalnem programu varovanje, nama je ponudilo vpogled v načine poučevanja strokovnih predmetov, hkrati pa sva znotraj poskusne skupine lahko natančno spremljali, kako integrirajo pouk tujega jezika in materinščine. Dijaki rešujejo problem oziroma primer s področja stroke in ga na blogu zapišejo v materinščini, napišejo povzetek v angleščini ter pripravijo in izvedejo predstavitev, ki poteka v tujem jeziku – angleščini. Učitelja finščine in angleščine spremljata napredek dijaka, se z njim pogovorita o jezikovnih napakah in spremljata usvajanje besedišča s področja stroke. Občasno pripravita naloge, ki dijaku pomagajo pri usvajanju in utrjevanju novih vsebin, ali pa od dijakov zahtevata, naj preberejo in predstavijo leposlovno delo, povezano s stroko.

Dijaki pri delu smiselno uporabljajo moderne tehnologije. Šola je izredno dobro opremljena, saj ima vsak dijak na voljo svoj prenosni računalnik ter ves čas odličen dostop do interneta in spletnih virov ter elektronskih gradiv. Tako dijaki zabeležijo svoj učni proces, ga dokumentirajo, kar omogoča sprotno refleksijo in vrednotenje.

Učenci so dejavni tako v procesu načrtovanja lastnega dela in reševanja nalog ter problemov kot pri vrednotenju lastnega znanja. Na ta način razvijajo veščine, ki jih bodo kasneje potrebovali pri opravljanju dela: komunikacijo, interakcijo, sodelovanje, ustvarjalnost in kritično mišljenje.

Ministry of education. (2003). What is integrated teaching? http://www.angelfire.com/stars5/integrated_teaching/integration.html (dostopno 6. 7. 2017).

Silander, P. (2015). Phenomenon Based Learning. <http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html> (dostopno 6. 7. 2017).

Zhukov, T. (2015). Phenomenon Based Learning: What is PBL? <https://www.noodle.com/articles/phenomenon-based-learning-what-is-pbl> (dostopno 6. 7. 2017).